

## Minder maar beter, dat maakt het beroep van leraar weer aantrekkelijk

Column

ALEID TRUIJENS

Zouden ze nog steeds floreren, de bureautjes die studiereizen organiseren naar wereldwonder Finland? Jarenlang bood dat land het beste onderwijs van Europa; het scoorde in het Pisa-onderzoek onder 15-jarigen in lezen, rekenen en wiskunde en natuurwetenschap tezamen het hoogst van Europa. In 2018 moest het de eerste plaats afstaan aan Estland. Toch boekte minister Dennis Wiersma onlangs met een delegatie van onderwijsbobo's - en één excuusleraar - zo'n Finland-reis. Dit om af te kijken waar het in Nederland, dat al twintig jaar afglijdt op de Pisa-lijst en waar een kwart van de 15-jarigen nauwelijks kan lezen, in godsnaam heen moet.

Dit zoveelste inspiratiereisje naar het onderwijswalhalla was vast goed voor de bonding tussen bestuurders en ambtenaren, maar nodig was het niet. Het is allang bekend waarom leerlingen in Finland (en Estland) zo veel leren op school. Het is een land met een andere bevolkingssamenstelling, maar een paar dingen kunnen we zó overnemen.

Finland kent openbaar onderwijs en een strakke regie vanuit de overheid. Het onderwijs is gebaseerd op wetenschappelijke inzichten; alle leraren hebben een universitair masterdiploma en de selectie voor die gewilde studie is streng. Dat leidt tot betere leraren en betere leerresultaten. Ook is er een bloeiende leescultuur; kinderen worden jong aangemoedigd veel te lezen en er zijn mooie schoolbibliotheken. En: ze houden tot leerlingen 16 jaar zijn alle keuzemogelijkheden open. En o ja: leraren hebben er veel vrijheid, weinig lesuren en veel tijd om voor te bereiden. Er wordt weinig getoetst en het beroep van leraar heeft veel aanzien.

Dat is precies tegenovergesteld aan wat we in Nederland doen. Bij ons is het leraarschap geen populair beroep, de opleidingseisen zijn laag en weinig academici kiezen ervoor. De overheid heeft de verantwoordelijkheid weggegeven aan autonome besturen. Wij selecteren leerlingen vroeg, toetsen veel en gunnen leraren weinig zelfstandigheid. Het aantal lesuren is bij ons bovengemiddeld hoog, leraren hebben weinig voorbereidingstijd. Academische kennis over effectief onderwijs komt zelden in de klas terecht. Dat leraren zelf veel lezen en die kennis en liefde op leerlingen overbrengen, is niet vanzelfsprekend.

Aan dat alles hebben de leraren geen schuld. Het is een kwestie van decennialang de verkeerde beleidskeuzen maken en van de inrichting en het niveau van de lerarenopleidingen. Het lerarentekort bestaat al 25 jaar en had met andere keuzes voorkomen kunnen worden.

Onlangs schreven de onderwijsministers Dennis Wiersma en Robbert Dijkgraaf een brief aan de Tweede Kamer over de aanpak van het lerarentekort. Zij kiezen daarin niet voor oplossingen, maar leggen de Kamer een keuzemenu voor met voorstellen uit het 'werkveld'. Bijvoorbeeld: moeten 'we' soepeler zijn met bevoegdheden en instroomeisen, of juist niet? Kunnen 'we' schoolbesturen dwingen om samen te werken bij de verdeling van leraren? Dat laatste lijkt me een goed idee. Verbied schoolbesturen ook om kleine en tijdelijke aanstellingen te geven.

Sjoemelen met eisen en bevoegdheden is heilloos. De ministers willen dat 'de lat hoog

blijft', maar dat schiet tekort: de lat moet flink omhoog. Leraren van hoge kwaliteit kun je gerust vrijlaten en zij kunnen toe met minder uren. Minder maar beter, dat maakt het beroep aantrekkelijker. Beter funderend onderwijs leidt tot een hoger basisniveau van studenten in mbo, hbo en wo. Voor afgestudeerden van die drie schooltypen zou op scholen zinvol maar verschillend werk moeten zijn, met aantrekkelijke loopbaanperspectieven.

Ministers, hak knopen door. Kies daarbij eerst voor kwaliteit, en pas daarna voor de korte termijn. Want een afglijdend kennisniveau heeft op den duur voor iedereen dramatischer gevolgen dan een lerarentekort.

Aleid Truijens schrijft over onderwijs, opvoeden en opgroeien